

Die heersers stelden ook de inheemse dagbladen en de voor inheemsen bestemde radio-uitzendingen onder scherpe controle. Onder het Nederlands gouvernement hadden deze op politiek gebied terughoudendheid in acht moeten nemen maar onder het Japanse militaire bewind werden zij volledig gelijkgeschakeld.

★

De propaganda-afdeling van Imamoera's staf, die in augustus '42 de kern werd van een uitgebreid departement van Voorlichting, bestond in hoofdzaak uit Japanse burgers, onder wie zich schrijvers en andere kunstenaars bevonden die, aldus een Japanse bron, 'in Tokio op straat slenterden'¹, toen zij bij het begin van de oorlog in de *Pacific* werden opgepakt om in de *Nanjo* te worden ingezet. Van verscheidenen van die schrijvers en andere kunstenaars was in Japan bekend dat zij de Japanse chauvinistische ideologie niet onderschreven – juist daarom werden zij zuidwaarts gezonden; er waren niet weinigen onder dezen die een zekere sympathie gingen koesteren voor de Indonesische nationalisten. Dat bleek in de jaren '42-'45 vooral in Atjeh waar deze Japanse propagandisten een toneelgroep organiseerden die ging rondtrekken met patriotische stukken, o.m. gewijd aan de Atjeh-oorlogen en aan de volksofstand van maart '42.

De Japanners wilden in de *Nanjo* in de eerste plaats het dagbladwezen hervormen en geheel in hun greep krijgen, ook financieel. Als uitvloeisel van deze opzet werden de Philippijnen, Birma en Java elk aan een groot Japans dagbladconcern toebedeeld, Java aan het concern dat in Japan de *Asahi Sjimboen* uitgaf. De bedoeling was dat met hulp van die concerns in elk van de genoemde gebieden naast een dagblad in het Japans uiteindelijk slechts één dagblad in de inheemse taal zou verschijnen. Daartoe werd op Java o.m. een aantal redacteuren en verslaggevers van de *Asahi Sjimboen* aan de Japanse propaganda-organen toegevoegd.

De eerste maatregel die daar in dat kader werd genomen, was dat op 24 maart door het Militair Bestuur werd bepaald dat dagbladen en periodieken slechts met toestemming van dit bestuur mochten verschijnen. Die toestemming werd aan de dagbladen die in het Nederlands waren uitgekomen, in het algemeen niet verleend – op één, het *Soera-*

¹ Aangehaald in Kanahale, p. 269.